

Defil

fabryka wspomnień

Historia Lubina wiąże się nie tylko z odkryciem złóż miedzi i powstaniem kopalni. Projekt „Defil - fabryka wspomnień” ma na celu przypomnienie o Dolnośląskiej Fabryce Instrumentów Lutniczych funkcjonującej od 1947, aż do 2001 r.

Początki fabryki sięgają czasów przedwojennych, gdy polskie obecnie ziemie należały do terytorium Niemiec. Wówczas w budynku stanowiącym siedzibę DFIL znajdowała się fabryka F. Langer & Co.

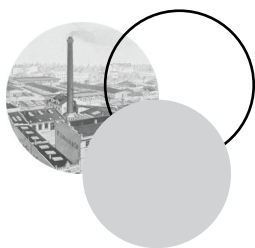
Fabryka działała do sierpnia 2001 r., kiedy rozpoczęto proces likwidacyjny zakończony w 2005 r.

Dolnośląska Fabryka Instrumentów Lutniczych w Lubinie to znany wśród muzyków producent gitar, skrzypiec, wiolonczeli, kontrabasów czy mechanizmów pianinowych.

Choć opinie o instrumentach pochodzących z lubińskiej fabryki bywają mocno zróżnicowane ich wartość, zwłaszcza kolekcjonerska, wciąż wzrasta. Wielu znanych i popularnych muzyków zaczynało swoją karierę od gry na „defilowskich” właśnie instrumentach. Obecnie dźwięki instrumentów wyprodukowanych w Lubinie coraz częściej słychać w utworach i widać w teledyskach popularnych muzyków. Swojego „defila” w 2014 r. otrzymał nawet od polskich fanów światowej sławy muzyk, kompozytor i producent muzyczny Jack White.

Wystawa „Defil - fabryka wspomnień” prezentowana w Galerii Zamkowej od 5 grudnia 2014 r. do 31 stycznia 2015 r. powstała dzięki współpracy Ośrodka Kultury z byłymi pracownikami fabryki, lutnikami, pasjonatami historii lokalnej i kolekcjonerami. „Defil - fabryka wspomnień” to nie tylko fakty historyczne, ale pamięć o wspólnej nam wszystkim przeszłości.

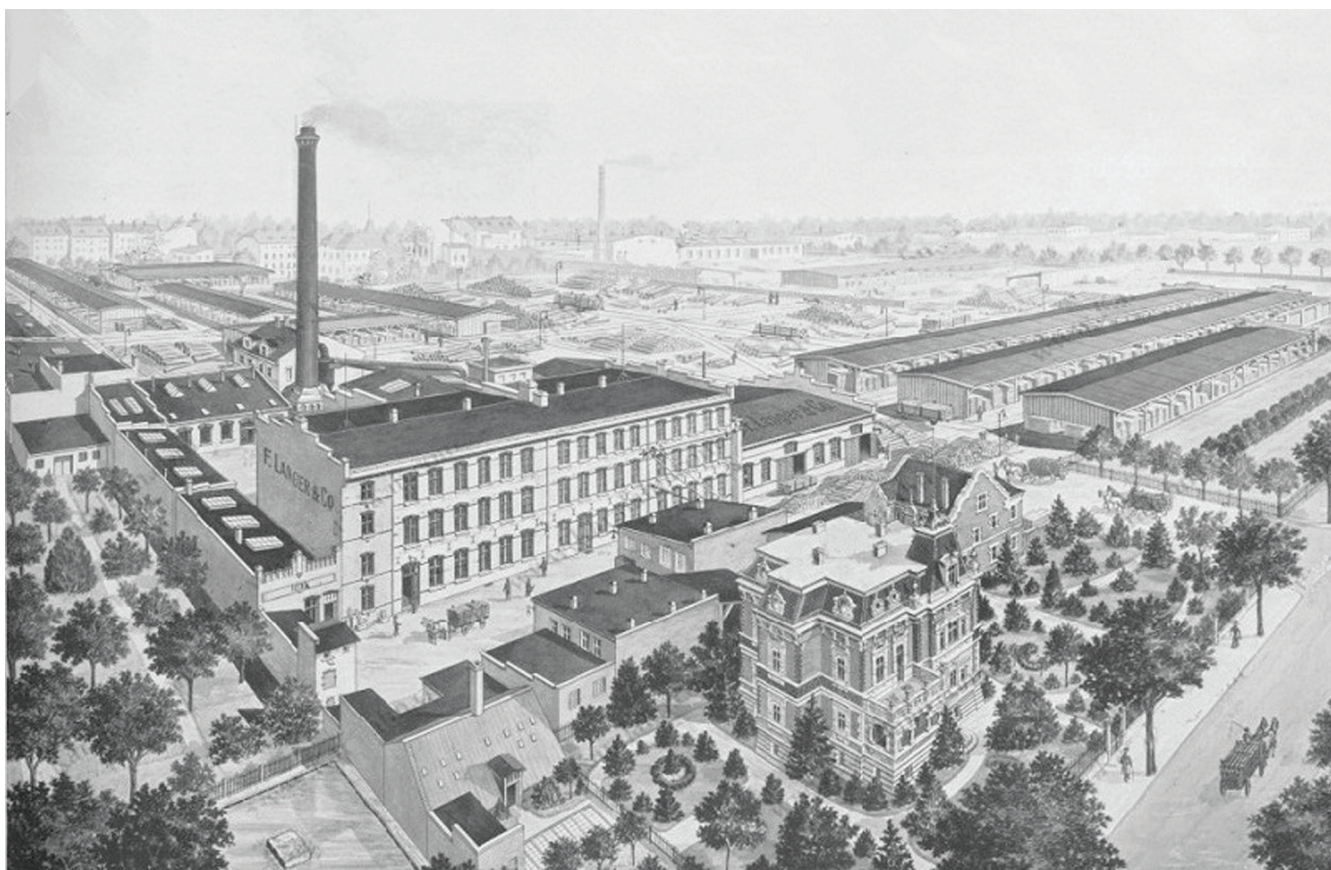
Początki lubińskiej Fabryki

W 1896 r. **niemieccy** przedsiębiorcy Franz Langer i Oskar Gadebusch, posiadacze fabryki Langer & Co. w Berlinie, zdecydowali się na otwarcie kolejnych tartaków, dzięki którym pozyskiwaliby materiał do produkcji mechanizmów pianinowych i fortepianowych. Ich usytuowanie w największej mierze zależne było od łatwego dostępu do drewna, w związku z tym wybór padł na tereny bogate w lasy. Siedzibą tartaków, a później także nowej fabryki zostało miasto Lubin na Dolnym Śląsku - wówczas Lüben, miasto należące do Provinz Schlesien w obrębie Prus stanowiących kraj związkowy Niemiec (król Prus był jednocześnie cesarzem zjednoczonych Niemiec). Kilkaset metrów od dworca kolejowego przedsiębiorcy nabyli łąkę, na której wkrótce powstał tartak Langer.

W niedługim czasie rozszerzył produkcję także o części mechaniczne.

W latach 1922-1923 z pomocą wrocławskiej spółki architektów Roder powstał projekt nowego budynku lubińskiej fabryki. Budynek przetrwał do dzisiejszych czasów i wciąż sprawia wrażenie imponującej, doskonale przemyślanej i dopracowanej budowli. Należy jednak pamiętać, że budynek ten to przede wszystkim przestronna przestrzeń przemysłowa - otwarte pomieszczenia robocze z jasnymi warsztatami zajmowały 5.000 m², a całkowita powierzchnia fabryki liczyła 26.000 m². Liczba zatrudnionych pracowników utrzymywała się na poziomie 700 osób, a dla porównania w fabryce berlińskiej wynosiła 200 osób. W latach

1920-1925 w obu fabrykach powstawało łącznie ponad 20 tys. mechanizmów fortepianowych i pianinowych. Oprócz kompletnych mechanizmów fabryki produkowały także półfabrykaty i części do instrumentów, np. klawiatury czy pudła rezonansowe. Odbiorcami produktów wykonanych w Berlinie i Lubinie były tak znane firmy jak: Steinway, Bechstein, Grotian-Steinweg, Ibach, Seiler, Förster, Schiedmayer, Feurich i inne. Produkty eksportowane były do Anglii, krajów skandynawskich i bałtyckich, Szwajcarii, Włoch, Węgier, USA, krajów Ameryki Południowej, do Japonii, Chin i Australii. Równocześnie z powstaniem budynku fabryki w Lubinie pojawiło się także kilka innych budowli: wieża ciśnień (obecnie znajdująca się przy ul. Grabowej), trzy domy przeznaczone na mieszkania dla pracowników zakładu oraz budynek administracyjny usytuowany przy wejściu do fabryki.

W latach trzydziestych XIX w. trwała recesja gospodarcza. Udziałowcy spodziewali się trudności w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa, dlatego Langer, Keller oraz Köhler AG próbowały przetrwać na rynku poprzez fuzję oraz wchłanianie podobnych zakładów. Wszelkie próby poprawienia sytuacji okazały się jednak nieskuteczne, w związku z czym w 1935 r. firma ogłosiła upadłość. Pracownicy stali się bezrobotnymi, a gospodarka miasta dotkliwie ucierpiała.

W kryzysowej sytuacji inicjatywę przejął Carl Gustave Gadebusch, który wcześniej wycofał się z aktywnego udziału w pracy fabryki. Sześć miesięcy po ogłoszeniu upadłości brama lubińskiej fabryki otworzyła się ponownie. Poza dawnymi pracownikami, którzy zostali ponownie zatrudnieni, informację z ulgą przyjęło całe miasto. Produkcję rozszerzono o meble kuchenne, drobną stolarkę, stoliki pod lampki, jak również drewniane lampy stojące. Wraz z odrodzeniem fabryka otrzymała nową nazwę: „Holz- und Metallwerke Lüben, Gustav Gadebusch, Langewerk in Lüben (Schlesien)” i wkrótce po tym powróciła na dobrą pozycję rynkową odzyskując dawnych klientów oraz stopniowo rozszerzając grono odbiorców nowych produktów.

Pracownicy fabryki Langer & Co., 1927 r.

Wnętrze fabryki Langer & Co., 1927 r.

W 1939 r. syn właściciela fabryki – Gustave Richard Gadebusch, współudziałowiec przedsiębiorstwa, wprowadzając zmiany organizacyjne kontynuował i umacniał wcześniejsze sukcesy.

Po wybuchu drugiej wojny światowej fabryka w Lubinie należała do najlepiej i najnowocześniejszych urządzonych zakładów obróbki drewna na całym Śląsku (zatrudniała wówczas 500 osób). W obliczu wojny zmieniło się zapotrzebowanie rynku, a doskonale przygotowane zaplecze materiałowe i sprzętowe fabryki wykorzystane zostało do produkcji wyposażenia zbrojenowego (np. skrzynki amunicyjne, części samolotowe i inne). Jednak aż do stycznia 1945 r. wyprodukowano jeszcze ponad 8.000 mechanizmów fortepianowych z przeznaczeniem na eksport.

Pod naciskiem frontu drugiej wojny światowej właściciel zakładu oraz pracownicy opuścili fabrykę w ostatnich dniach stycznia 1945 r. ■

1
produkcja skrzypiec

1

2
szlifowanie powłok
lakierniczych

2

3
frezowanie otworów
w główce szyjki gitarowej
na frezarce
górnoprzecionowej

3

4
szlifowanie boczaków
gitarowych

4

*„To tak, jakby nasza własna fabryka.
Znamy każdy jej kąt, każdą maszynę.
Wszystkich wieloletnich pracowników.
Właściwie to pomagaliśmy budować
ten zakład. Byliśmy młodzi, pełni
zapału. Do pracy społecznej nie trzeba
było nas namawiać. W odremonto-
wanej samodzielnie salce stworzyliśmy
zespół teatralny. Za zarobione
z występów pieniądze kupiliśmy mun-
dury dla naszej straży pożarnej.”*

Antonina Iwanicka
jedna z pierwszych pracownic
fabryki, wypowiedź z 1977 r.

Polska historia Fabryki

2 maja 1945 r. do Lubina przybyła pierwsza grupa Polaków, których podstawowym celem było zorganizowanie polskiej administracji państwowej. 15 maja wicestarosta Władysław Jeżewski podczas wiecu w rynku odczytał statut, w którym ogłosił, że: „Starostwo Powiatowe jest reprezentantem władz rządowych na terenie powiatu i zarazem szefem administracji ogólnej”. Ten ważny moment wyznaczył początek funkcjonowania Lubina jako polskiego miasta.

Od maja 1945 r. do zniszczonego w 70% wojną miasta zaczęli przybywać osadnicy. Jak czytamy w historycznej publikacji wydanej w 1977 r. z okazji XXX-lecia fabryki „przybywali niemal z całego świata, pojedynczo, wprost z frontu bądź z obozu jenieckiego, bądź całymi rodzinami z rzeszowskiego, kieleckiego, z Rychcic i Rudek, Boryczówki i Stanisławowa”. Od 1947 r. ich życie koncentrowało się wokół fabryki instrumentów lutniczych oraz małych zakładów przetwórczych. Każdy z przyjezdnych przywiózł ze sobą nie tylko cały dobytek, ale także obyczaje i kulturę. Przestrzeń dialogu i kulturalnej wymiany tworzyła się wokół kina, biblioteki, kościoła i cerkwi.

Pomieszczenia zajmowane przed wojną przez niemiecką fabrykę Langer & Co. od maja 1945 r. stanowiły bazę remontową i magazyn Okręgowego Urzędu Likwidacyjnego. Ponieważ jednak wyposażone były w sprzęt do obróbki drewna i produkcji instrumentów decyzję o ponownym uruchomieniu fabryki podjęto niezwykle szybko.

Oficjalne otwarcie Fabryki Mechanizmów Pianinowych nastąpiło 25 stycznia 1947 r.

Pierwsi pracownicy fabryki wspominali, że oprócz wykonywania swojej pracy pomagali również tworzyć zakład, chętnie angażowali się w prace społeczne i inicjatywy, dzięki którym miasto wspólnymi siłami podnosiło się z ruin.

Od 1947 r. fabryka podlegała Zjednoczonym Zakładom Przemysłu Muzycznego, obok Legnickiej Fabryki Fortepianów i Pianin, Kaliskiej Fabryki Fortepianów, Częstochowskiej Fabryki Artykułów Muzycznych, Warszawskiej Fabryki Instrumentów Dętych i Perkusyjnych, Poznańskich Zakładów Przemysłu Muzycznego i Zakładów Drzewnych Przemysłu Muzycznego w Jordanowie.

W lubińskiej fabryce powstawały m.in. bastele, pulpity do nut, skrzypce, gitary, altówki, smyczki, futerały skrzypcowe, wiolonczele, kastaniety, skrzynki adapterowe, gramofonowe, skrzynki radiowe, tamburina, gitary, kontrabasy, muzyczne zabawki dla dzieci, szkielety do pianin i mechanizmy pianinowe, mandoliny, ksylofony. Instrumenty produkowane były zarówno na rynek krajowy, jak i z przeznaczeniem na eksport.

W 1951 r. nazwa zakładu zmieniła się na Dolnośląska Fabryka Mechanizmów Pianinowych i Instrumentów Lutniczych w Lubinie Legnickim, a w 1959 r. przyjęła nazwę najbardziej znaną - Dolnośląska Fabryka Instrumentów Lutniczych w Lubinie. W 1963 r. zarejestrowano w urzędzie patentowym znak towarowy „Defil”, który aż do 1993 r. używany był do znakowania produktów.

Fabryka działała do sierpnia 2001 r., kiedy zakończono produkcję i rozpoczęto proces likwidacyjny trwający do 2005 r. ■

1
straż przemysłowa
i pożarna DFIL, 1953 r.

1

2
straż pożarna DFIL
na zawodach strażackich

2

3
straż pożarna DFIL,
1953 r.

3

4
Drużyna pracownicza,
która po pracy ćwiczyła na siłowni.

4

*Opis fotografii znajdujących się
na stronach 10-11:*

1/ polerowanie korpusów gitar elektrycznych

2/ nacinanie podstrunnic

3/5/ Dzień Kobiet, 1977 r.

4/6/14/ montaż mechanizmu pianinowego

7/ 1 maja 1977 r.

8/ pochód pracowników DFIL, 1 maja 1953 r.

9/ Dzień Kobiet, 1976 r.

10/ 1 maja 1977 r.

11/ Obchody Dnia Kobiet; osoby grające na instrumentach to uczniowie Szkoły Lutniczej z Zakopanego, którzy przyjechali na praktyki.

12/ Dzień Kobiet w dziale gitar elektrycznych

13/ pracownica DFIL prezentuje gitarę córce

15/ 1 maja 1978 r.

16/ 1 maja 1979 r.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

1947

Oficjalnie powołano fabrykę pod nazwą: Fabryka Mechanizmów Pianinowych; podlegała Zjednoczonym Zakładom Przemysłu Muzycznego w Warszawie. Fabryka liczy 37 pracowników. Pierwsza wycieczka zakładowa do Ścinawy.

1948

Na Wystawie Ziem Odzyskanych we Wrocławiu eksponowano pierwsze trzy mechanizmy pianinowe wykonane pod kierunkiem Sylwestra Gościńskiego.

1949

Wyprodukowano pierwsze bastele i pulpity do nut.

1950

Sześciu lutników po raz pierwszy wykonało 20 skrzypiec. Produkowano skrzypce szkolne, mandoliny i mandole.

1951

Produkcja gitar, altówek, smyczków i futerałów skrzypcowych.

1952

Produkcja wiolonczeli i kastanietów.

1953

Produkcja skrzynek adapterowych i tamburin.

1955

Produkcja skrzynek gramofonowych i adapterów.

1956

Początek produkcji muzycznych zabawek dziecięcych.

1957

Produkcja kontrabasów.

1960

Wyprodukowano 60 tys. gitar orkiestrowych, mandolin i skrzypiec, wykonano prototyp wiolonczeli 1/2 i 1/4, prototyp kontrabasów 3/4, trzy rodzaje gitar damskich, dwa typy mandolin półwypukłych.

1961

Produkcja szkieletów do pianin. Początek produkcji mechanizmów pianinowych S-5 dla ZSRR i W-1 dla Węgier.

1962

Fabryka wykonała plan eksportu w 76,8%. Jest już eksporterem do 30 krajów świata. Fabrykę opuściły pierwsze dwa mechanizmy pianinowe przystosowane do warunków tropikalnych. Zakupiono obrabiarkę z giętkim wałkiem, dzięki której m.in. plan za pierwsze półrocze wykonano w 102%.

1963

Wyeksportowano instrumenty na sumę 100 tys. zł. Fabrykę odwiedza przedstawiciel szwajcarskiej firmy „Vanolet” podpisując 3-letnią umowę na dostawę pianin. Wstrzymano produkcję skrzynek radiowych „Diory” na rzecz produkcji pianin.

„W 1947 r. nasza załoga zorganizowała pierwszą zakładową wycieczkę do Ścinawy. Komentator straży pożarnej z tego okresu Jan Majewski, również zapalony społecznik jak Władysław Rafalski i wszyscy, którzy objęli w zagospodarowanie przyszłą fabrykę, przez pół roku montował starego volkswagena. Gotowym wozem udaliśmy się na wycieczkę do Ścinawy. Już przy budynku KM PZPR pierwsza wysiadka. Po krótkiej naprawie udaliśmy się dalej. Zanim dotarliśmy do celu, przeżyliśmy 15 takich awarii, a ze Ścinawy do Lubina musieliśmy wracać pieszo. I pomyśleć ile zmian i doświadczeń mamy dziś, po trzydziestu latach.”

*Mikołaj Iwanicki
jeden z pierwszych pracowników
fabryki, wypowiedź z 1977 r.*

1964

W ruchu racjonalizatorskim bierze udział 36 osób. Zmechanizowano produkcję zabawek muzycznych. Uruchomiono produkcję gitar elektrycznych „Lotos” i zmechanizowano wewnętrzzakładowy transport.

1965

Produkcja korpusów do gitar elektrycznych. Wyprodukowano 7.608 szt. gitar młodzieżowych amerykańskich w całości przeznaczonych na eksport do USA. Uruchomiono produkcję korpusów gitar elektrycznych basowych „Samba” dla Bydgoskiej Fabryki Akordeonów.

1966

Zakład produkuje już 13 typów i rodzajów gitar, 7 typów mandolin, 5 typów banjo, po 2 typy kontrabasów i wiolonczeli, a więc asortyment produkcji wynosi łącznie 29 typów instrumentów lutniczych. Fabryka zaprezentowała przedstawicielom Zjednoczonego Przemysłu Muzycznego 2 prototypy gitar elektroakustycznych własnej konstrukcji zaprojektowanych przez inż. Jana Zawadę i inż. Kazimierza Pawlika. Produkcja pokrowców do gitar i mandolin.

1967

Po raz pierwszy w Polsce wprowadzono w DFIL seryjną produkcję gitar elektroakustycznych. Produkcja ksylofonów i gitar elektrycznych.

1968

Ukazały się 12-strunowe gitary dla miłośników muzyki jazzowej. Na Wiosennych Targach Krajowych w Poznaniu zabawki DFIL mają ogromny popyt. Sprzedano ich 44.940 szt.

1969

Ilość brygad racjonalizatorskich wynosi 20.

1973

Podjęcie produkcji nowego instrumentu muzycznego „Toruniola”, którego wynalazcą jest nauczyciel biologii z Torunia Kazimierz Krysa.

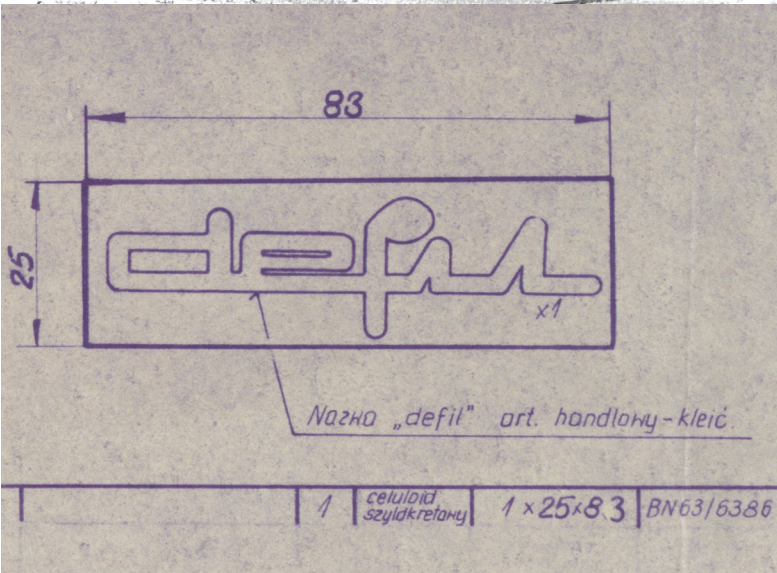
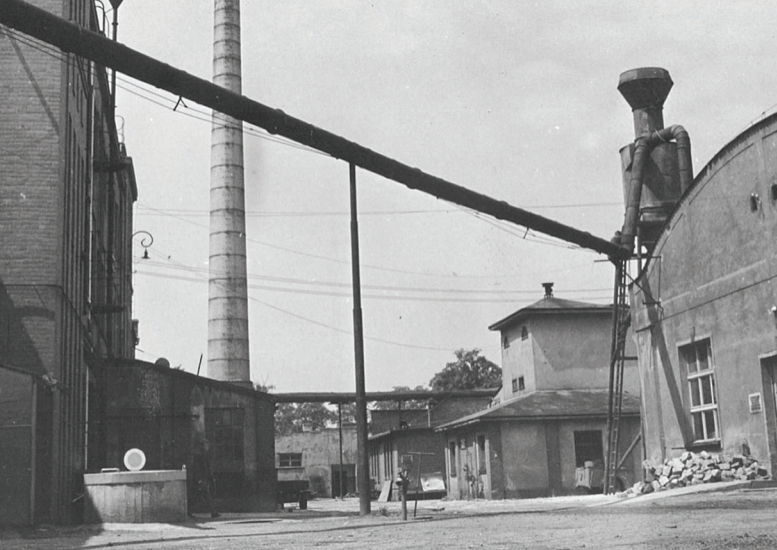
1974

Zastosowano w produkcji 33 wnioski racjonalizatorskie w tym 8 zgłoszonych przez brygady racjonalizatorskie. Odbiorcami produkcji DFIL jest 38 krajów, m.in. USA, Anglia, Francja, Szwecja, Mongolia, Sudan, Kuba, Cypr, Maroko, Wyspy Kanaryjskie, Nowa Zelandia.

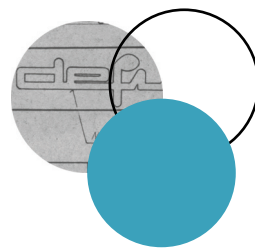
1975

Wartość globalnej produkcji wynosi 137.092,000 zł. Produkuje się w DFIL 12 typów gitar EA. Produkcja 150 rodzajów i odmian instrumentów lutniczych i mechanizmów pianinowych. Wyprodukowano m.in. 95.202 szt. gitar klasycznych amerykańskich i 239.678 zabawek muzycznych.

Nazwa Fabryki i znak firmowy

1947-1951

Fabryka Mechanizmów Pianinowych

1951-1959

Dolnośląska Fabryka Mechanizmów Pianinowych i Instrumentów Lutniczych w Lubinie Legnickim

1959-2001

Dolnośląska Fabryka Instrumentów Lutniczych w Lubinie

1963

Rejestracja w urzędzie patentowym znaku towarowego „Defil”, który aż do 1993 r. używany był do znakowania produktów.

2001

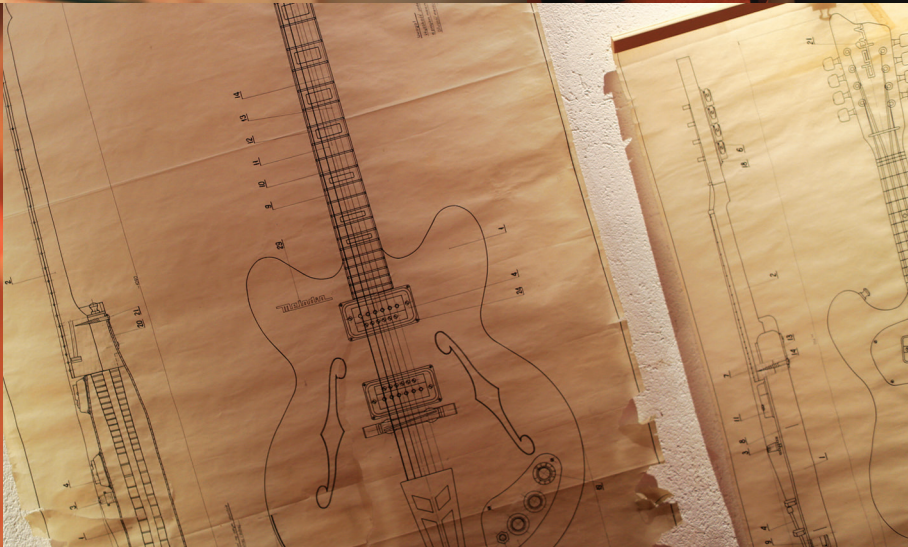
Produkcja została zakończona i rozpoczął się proces likwidacyjny.

2005

Zakończył się proces likwidacyjny.

„Defil - fabryka wspomnień”

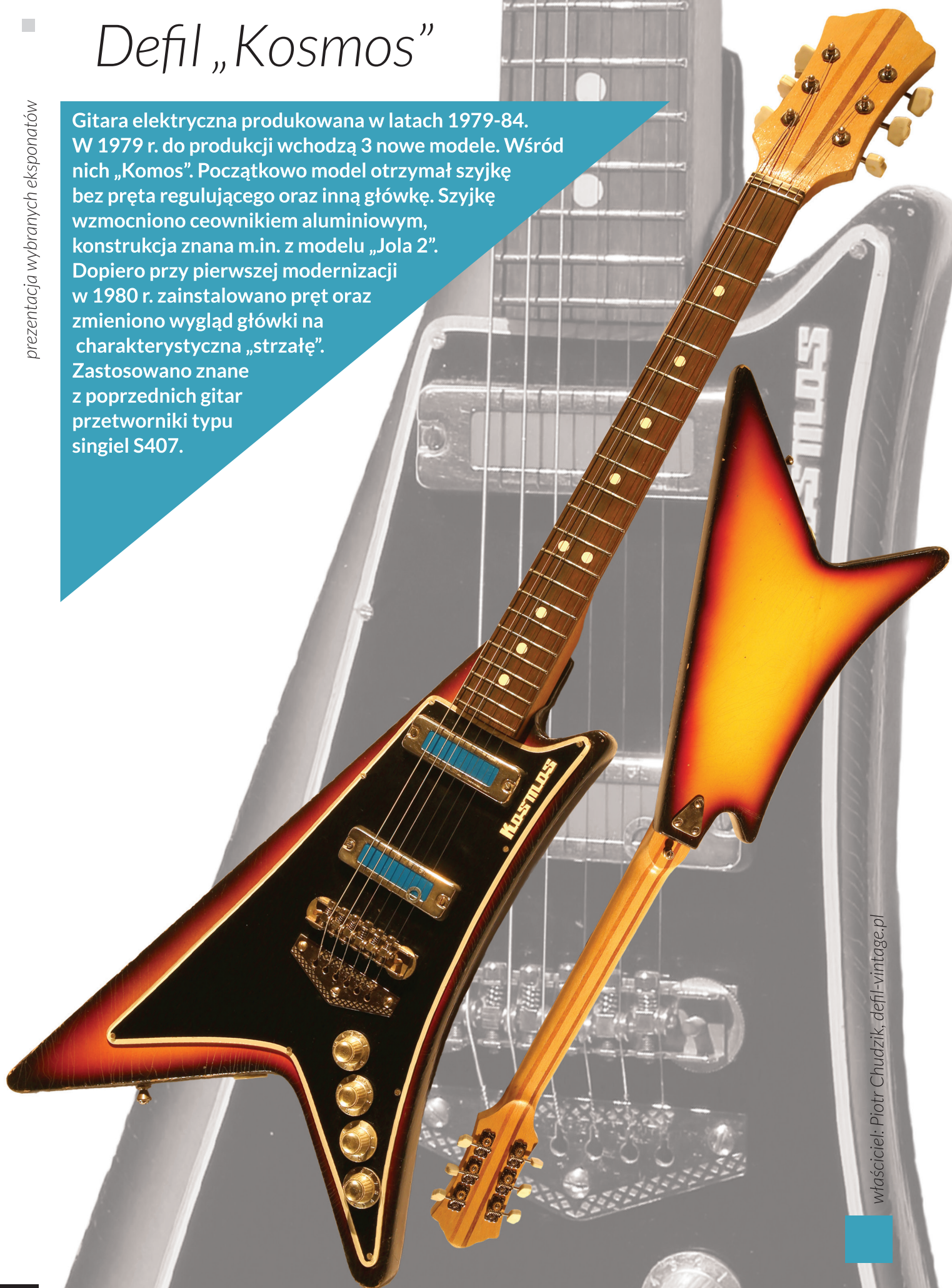
Na wystawie zaprezentowano ponad 260 eksponatów, w tym oryginalne rysunki techniczne, części, narzędzia i półfabrykaty do produkcji instrumentów, a także instrumenty muzyczne - gitary, skrzypce, wiolonczele, unikatowy kontrabas, banja, mandoliny i mandole oraz zabawki muzyczne. Ekspozycja uzupełniona została przez dziesiątki fotografii pochodzących z prywatnych archiwów byłych pracowników fabryki oraz wiele innych ciekawych pamiątek.

Defil „Kosmos”

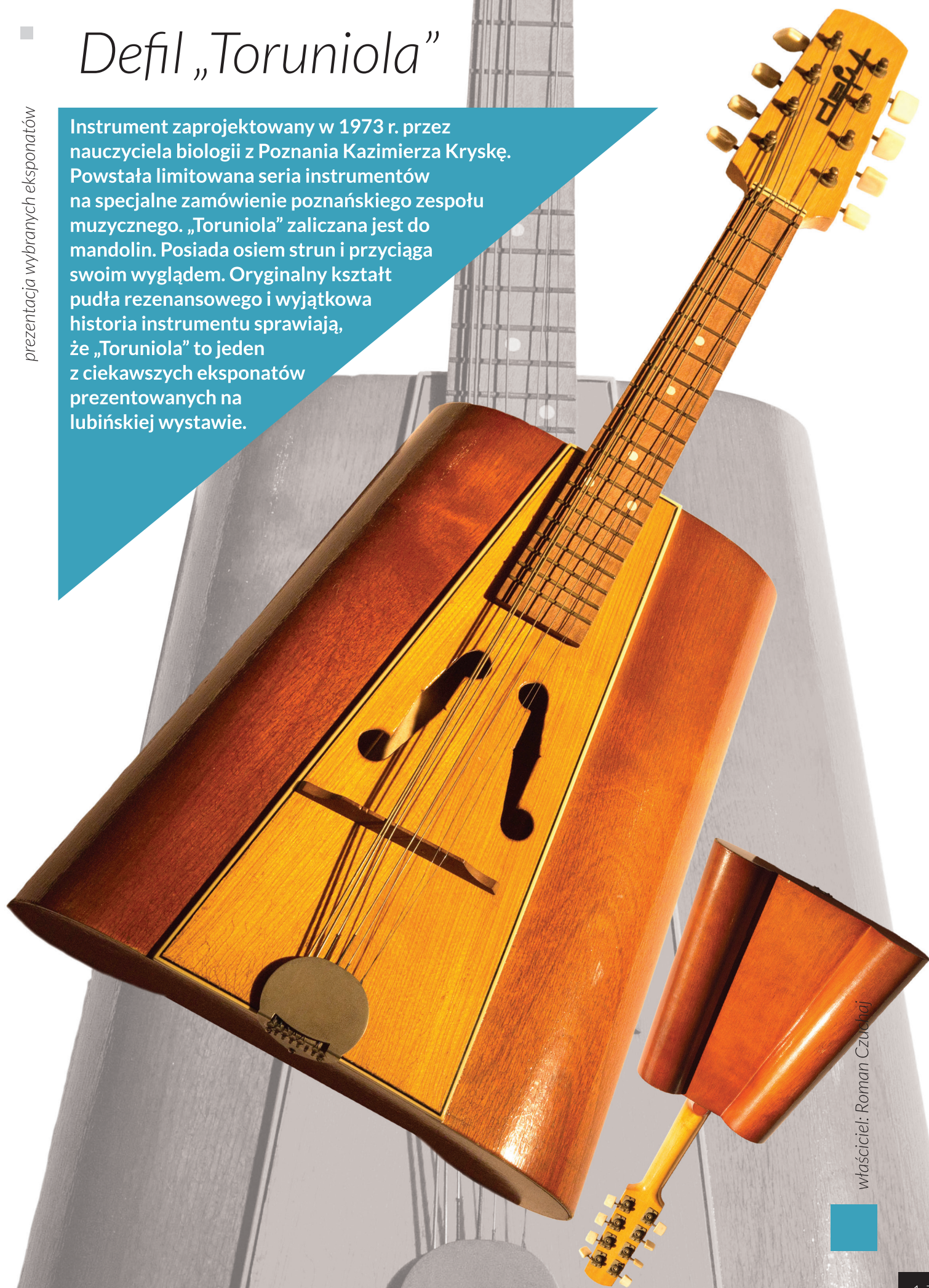
Gitara elektryczna produkowana w latach 1979-84. W 1979 r. do produkcji wchodzi 3 nowe modele. Wśród nich „Kosmos”. Początkowo model otrzymał szyjkę bez pręta regulującego oraz inną główkę. Szyjkę wzmocniono ceownikiem aluminiowym, konstrukcja znana m.in. z modelu „Jola 2”. Dopiero przy pierwszej modernizacji w 1980 r. zainstalowano pręt oraz zmieniono wygląd główki na charakterystyczną „strzałę”. Zastosowano znane z poprzednich gitar przetworniki typu singiel S407.

właściciel: Piotr Chudzik, defil-vintage.pl

Defil „Toruniola”

Instrument zaprojektowany w 1973 r. przez nauczyciela biologii z Poznania Kazimierza Kryskę. Powstała limitowana seria instrumentów na specjalne zamówienie poznańskiego zespołu muzycznego. „Toruniola” zaliczana jest do mandolin. Posiada osiem strun i przyciąga swoim wyglądem. Oryginalny kształt pudła rezenansowego i wyjątkowa historia instrumentu sprawiają, że „Toruniola” to jeden z ciekawszych eksponatów prezentowanych na lubińskiej wystawie.

właściciel: Roman Czuchaj

Defil „Calypso”

Gitara elektro-akustyczna wyprodukowana w 1972 r. Model powstał na bazie produkowanej wcześniej gitary „Jazz II”. Jak głosi archiwalny folder reklamowy to „instrumenty o dużych walorach muzycznych. Gitary wytwarzane z drewna krajowego i egzotycznego najwyższej jakości, lakierowane w kilku kolorach i odcieniach, bogato inkrustowane. Gitary przeznaczone dla zawodowego i amatorskiego ruchu estradowego jako instrumenty do akompaniamentu lub wykonywania partii solowych.

właściciel: Jan Gala

Kontrabas-barek

Wyjątkowy eksponat zwany kontrabarem to połączenie kontrabasu oraz praktycznego barku. Seria podobnych kontrabasów powstała w latach świetności fabryki z przeznaczeniem na pamiątki dla ważnych gości i osobistości. Autorem współcześnie wykonanej kopii jest Zdzisław Wyrębski z Pieszkowa - były pracownik Dolnośląskiej Fabryki Instrumentów Lutniczych w Lubinie.

właściciel/autor: Zdzisław Wyrębski

Zabawki muzyczne

Fabryka produkowała zabawki muzyczne od 1956 r. Zabawki muzyczne pozwalały dzieciom na radosną zabawę w domu i przedszkolu, a przy tym umożliwiały poznanie podstawowych zasad gry na instrumencie muzycznym. Fabryka produkowała gitary zabawki, ukulele, mandolinki oraz ksylofony drewniane i cytry dostosowane do potrzeb i możliwości dzieci. Zabawki muzyczne produkowane w Lubinie były wyjątkiem na skalę światową ze względu na wykorzystywane materiały pochodzenia naturalnego.

Instrumenty dla dzieci były popularne w wielu krajach. Eksportowano je m.in. do Algierii, Wenezueli, Stanów Zjednoczonych, Kuby, Turcji, Kanady. W krajach zachodnich w tym czasie zabawki muzyczne produkowano z tworzyw sztucznych.

właściciel: Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubińskiej

Mechanizmy pianinowe

Produkcja mechanizmów pianinowych w Dolnośląskiej Fabryce Instrumentów Lutniczych rozpoczęła się już na początku działalności Fabryki w 1948 r.

Mechanizmy wykonane w Lubinie trafiały do fabryk w Legnicy i Kaliszu. Pianino to strunowy młoteczkowy (klawiszowy) instrument muzyczny ze strunami ustawionymi pionowo. Ma wiele cech wspólnych z fortepianem. Poprzednikami pianina było klawicyterium (rodzaj klawesynu z pionowym naciągiem strun) oraz instrument zwany żyrafą.

Za pierwszego budowniczego fortepianu uważa się Włocha Bartolomeo Cristoforiego, który zbudował pierwszy instrument strunowy z mechanizmem młoteczkowym ok. 1709 r. Pianino zdobyło popularność w drugiej połowie XIX wieku, gdy w mieszczańskich domach zaczęto wypierać fortepian z powodu niższej ceny i mniejszych rozmiarów.

W latach 1963-1966 w lubińskiej fabryce produkowano kompletne pianina marki „Lubin”. W 1963 r. powstało 58 pianin, w 1964 r. – 300, w 1965 r. – 600, w 1966 r. – 59 (łącznie – 1017 instrumentów). Okazało się jednak, że lepsze efekty daje produkcja w kooperacji z innymi zakładami, w Lubinie przestano produkować całe instrumenty, kontynuowano natomiast produkcję mechanizmów dla fabryk w Legnicy i Kaliszu.

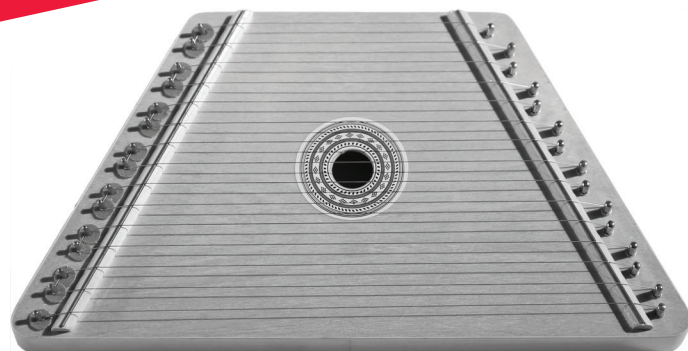

etapy montażu mechanizmu pianinowego
zespół dźwigni głównej mechanizmu pianinowego

Czym zajmuje się *lutnik*?

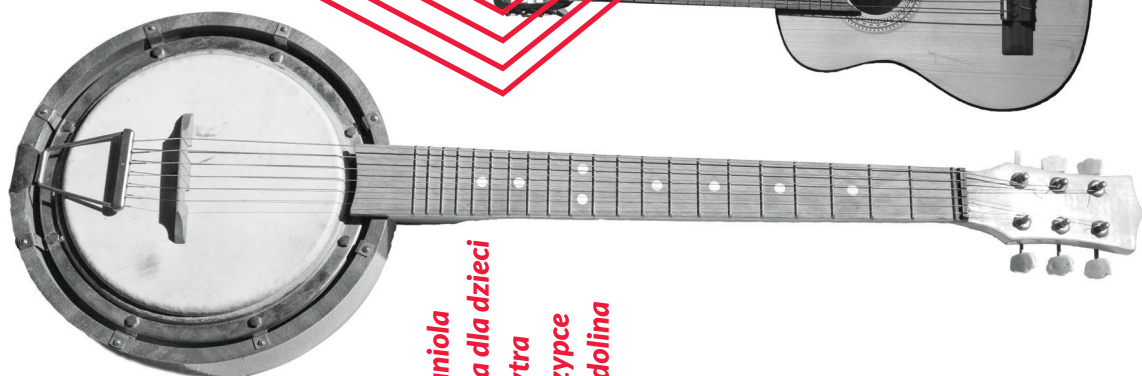
Lutnik to rzemieślnik zajmujący się lutnictwem, czyli budową lub naprawą szyjkowych instrumentów strunowych, takich jak np.: banjo, gitara, harfa, lutnia, lira, mandolina, ukulele, wiolonczela, kontrabas, skrzypce. Większość instrumentów szyjkowych jest obecnie wytwarzanych seryjnie, a u lutników zaopatrują się tylko profesjonalni artyści.

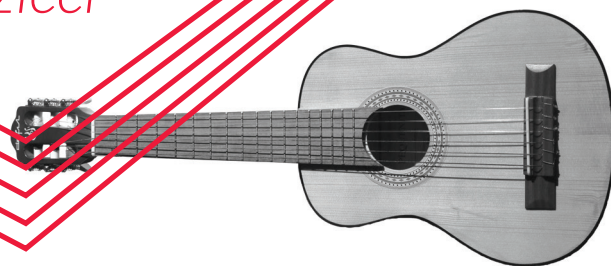
Defilozagadki dla dzieci

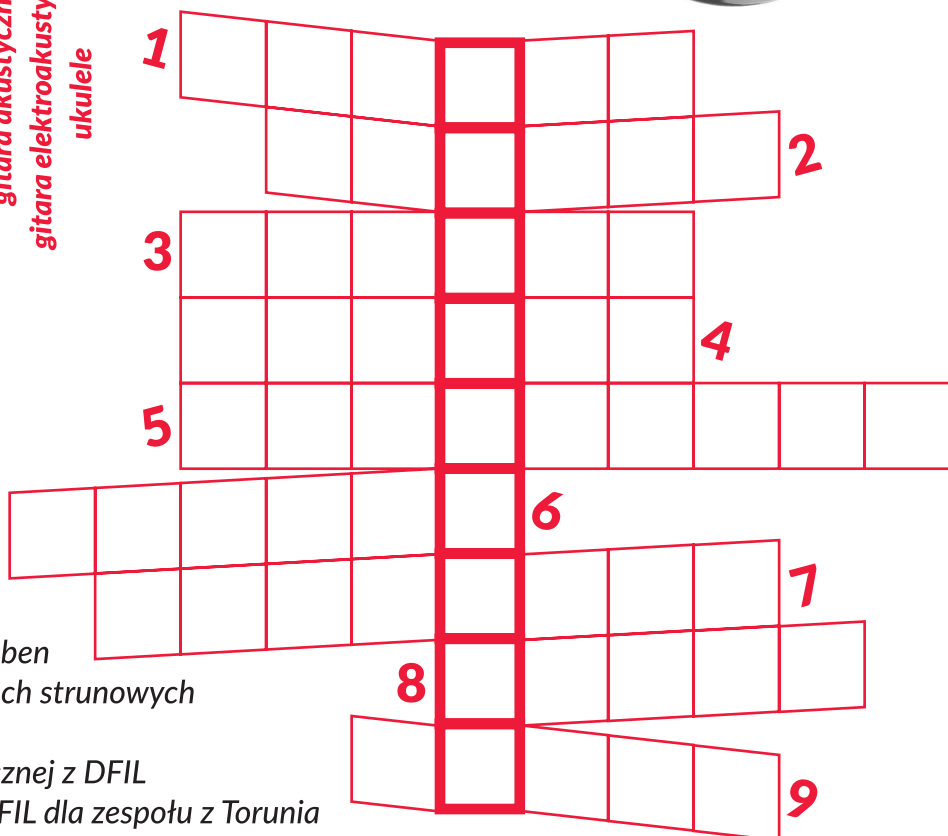
Połącz instrumenty
i ich nazwy.

toruniola
cytra
skrzypce
mandolina

gitarę elektryczną
banjo
gitarę akustyczną
gitarę elektroakustyczną
ukulele

1. niemiecki właściciel tartaku w Lüben
2. niezbędne do gry na instrumentach strunowych
3. popularny instrument szarpany
4. model wyjątkowej gitary elektrycznej z DFIL
5. instrument wyprodukowany w DFIL dla zespołu z Torunia
6. miasto w Polsce, w którym produkowano fortepiany
7. do gry na nich potrzebny jest smyczek
8. ceglany i wysoki przy budynku DFIL
9. instrument strunowy z okrągłym pudłem rezonansowym

Podziękowania

Szczególne podziękowania za pomoc w organizacji wystawy i wielkie zaangażowanie kierujemy do

Pani Elżbiety Domin oraz Pana Krzysztofa Węgrzyna.

Za wypożyczenie eksponatów i udostępnienie materiałów dziękujemy osobom i firmom:

Wanda Bartel
Roman Czuchaj
Teresa Ferlewicz
Jan Gala
Hanna Hawryszko
Wilhelm Kasperski
Bogdan Kuzemczak
Krzysztof Mróz
Katarzyna Nowak
Jan Paluch
Konrad Rogiński
Marian Rozpara

Jan Schmidt
Tadeusz Słodyczka
Janusz Starzyk
Zofia Tereba
Halina Tokarczyk
Zbigniew Tyndyk
Jadwiga Włodarczak
Stanisława i Jan Wołoszyn
Adam Wójcik
Maria Wróbel
Karina Wróbel
Zdzisław Wyłębski

Emil Bonifaczuk, twórca projektu muzycznego Fryvolic Art
Piotr Chudzik, założyciel strony defil-vintage.pl
Marcin Owczarek, prezes Towarzystwa Miłośników Ziemi Lubińskiej
Kamil i Konrad Rogińscy, współtwórcy filmu *Instrumentarium*

Urbex sp. z o. o.

Centrum Artystyczno-Edukacyjne

Dziękujemy również **Archiwum Państwowemu we Wrocławiu, Oddział w Legnicy** za udostępnienie materiałów archiwalnych i pomoc w ich przygotowaniu.

ARCHIWUM PAŃSTWOWE
WE WROCŁAWIU
ODDZIAŁ W LEGNICY

Źródła tekstów

Tekst zamieszczony na stronach 4-5 powstał na podstawie materiałów dostępnych na stronie internetowej www.lueben-damals.de. Wspomnienia byłych pracowników zamieszczone na stronach 6 i 9 oraz kalendarium fabryki (strony: 9 i 12) pochodzą z publikacji „Dolnośląska Fabryka Instrumentów Lutniczych w Lubinie”, Stanisław Romanowski, Roman Szpala, Lubin 1977 r. Na podstawie publikacji powstał również tekst na str. 7 i 17. Wykorzystano w nim także informacje pochodzące ze strony internetowej arspolonica.ocross.net/defil-dfil-lubin. Teksty opublikowane na wymienionej stronie użyto też na stronach: 7, 13 i 21. Opisy eksponatów na stronach 16 i 18 powstały na podstawie materiałów zamieszczonych na stronie defil-vintage.pl. Opis instrumentów znajdujący się na str. 20 pochodzi z archiwalnych materiałów promocyjnych fabryki.

Źródła fotografii

str. 4-5 - www.lueben-damals.de

str. 6 - archiwalna kronika fabryki wypożyczona przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubińskiej

str. 8 - archiwum prywatne Stanisławy i Jana Wołoszyn

str. 10-11 - archiwalna kronika fabryki wypożyczona przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubińskiej; archiwum prywatne Krzysztofa Węgrzyna; archiwum prywatne Marii Wróbel

str. 12-13 - archiwalna kronika fabryki wypożyczona przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubińskiej; skany archiwaliów dostarczone przez Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Oddział w Legnicy

str. 14-20 - archiwum Ośrodka Kultury „Wzgórze Zamkowe”

str. 21 - archiwum Ośrodka Kultury „Wzgórze Zamkowe”; archiwum prywatne Bogdana Kuzemczaka

str. 22-23 - archiwum Ośrodka Kultury „Wzgórze Zamkowe”

ośrodek kultury **wzgórze zamkowe**

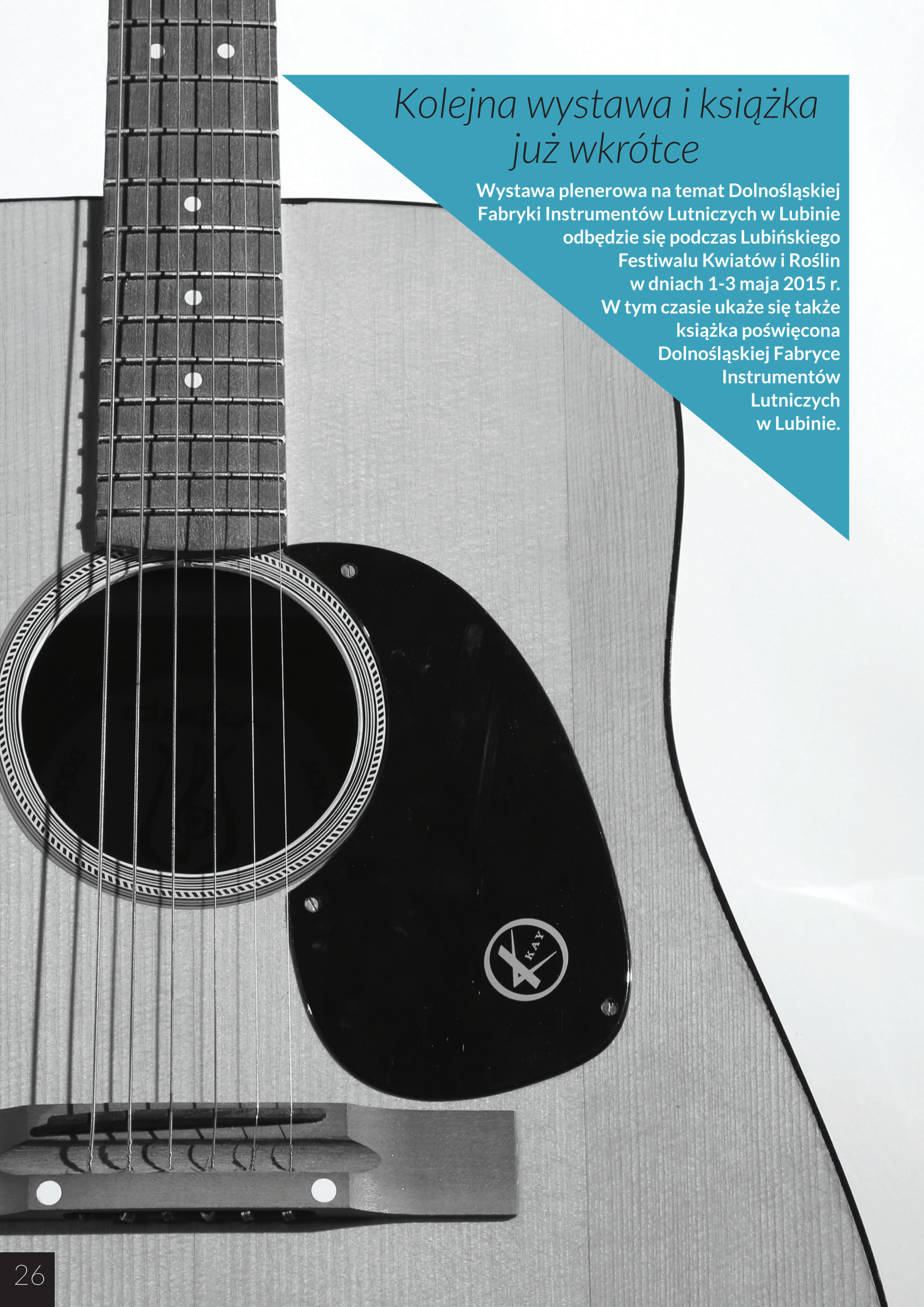
Organizator:

Ośrodek Kultury „Wzgórze Zamkowe”
w Lubinie

Współorganizatorzy:

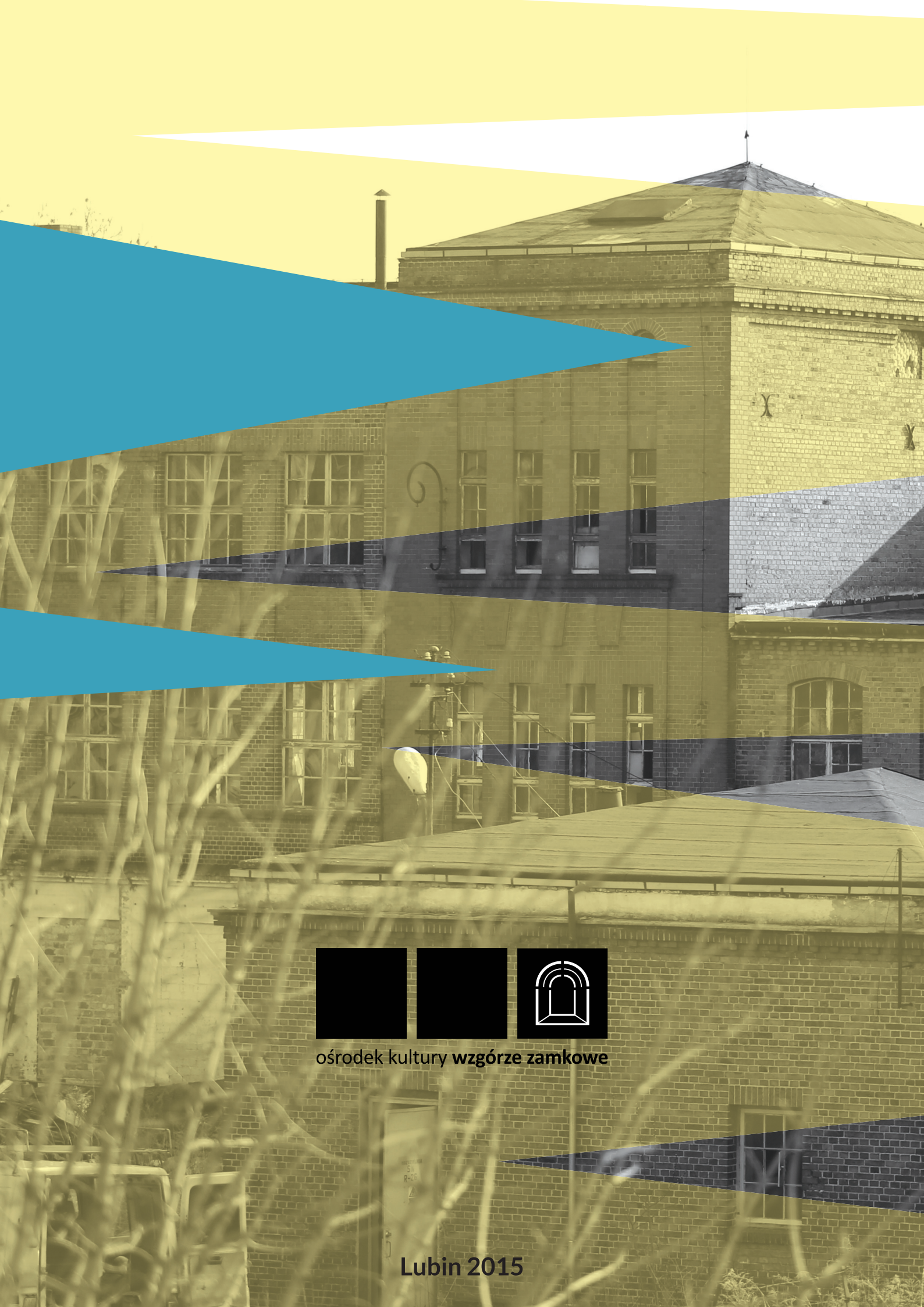
Archiwum Państwowe we Wrocławiu
Oddział w Legnicy
Strona internetowa lubiniokolice.pl

Kolejna wystawa i książka już wkrótce

Wystawa plenerowa na temat Dolnośląskiej
Fabryki Instrumentów Lutniczych w Lubinie
odbędzie się podczas Lubińskiego
Festiwalu Kwiatów i Roślin
w dniach 1-3 maja 2015 r.
W tym czasie ukaże się także
książka poświęcona
Dolnośląskiej Fabryce
Instrumentów
Lutniczych
w Lubinie.

ośrodek kultury wzgórze zamkowe

Lubin 2015

100